

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 4g/2023

privind excepția de neconstituționalitate a
articolului 36 alin. (2) din Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la
Autoritatea Națională de Integritate
*(lipsa competenței Curții Supreme de Justiție de a trimite cauza la rejudecare
în eventualitatea admiterii recursului formulat împotriva hotărârii Curții de
Apel Chișinău)*

CHIȘINĂU

6 iulie 2023

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
dnei Domnica MANOLE,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Marcel Lupu, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 11 ianuarie 2023,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 6 iulie 2023, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 36 alin. (2) din Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, ridicată din oficiu de dna Tamara Chișca-Doneva, dna Nina Vascan, dl Nicolae Craiu, dna Aliona Miron și dna Ala Cobăneanu, judecători la Curtea Supremă de Justiție, în cadrul dosarului nr. 3ra-694/2022.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de completul de judecată de la Curtea Supremă de Justiție care a ridicat excepția de neconstituționalitate, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiului principal

3. La 26 ianuarie 2022, dna Tatiana David a depus la Curtea de Apel Chișinău o cerere de chemare în judecată împotriva Autorității Naționale de Integritate, prin care a solicitat anularea actului de constatare nr. 433/26 din 29 decembrie 2021.

4. Printr-o hotărâre din 18 aprilie 2022, Curtea de Apel Chișinău a admis acțiunea și a anulat actul de constatare emis de Autoritatea Națională de Integritate. În acest sens, Autoritatea Națională de Integritate a formulat un recurs împotriva hotărârii Curții de Apel Chișinău.

5. Pe parcursul judecării cauzei în recurs, dna Tamara Chișca-Doneva, dna Nina Vascan, dl Nicolae Craiu, dna Aliona Miron și dna Ala Cobăneanu, judecători la Curtea Supremă de Justiție, au ridicat din oficiu excepția de neconstituționalitate a articolului 36 alin. (2) din Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, potrivit căruia, în cazul admiterii recursului împotriva hotărârii Curții de Apel Chișinău, Curtea Supremă de Justiție nu poate trimite cauza la re judecare.

6. Printr-o încheiere din 19 octombrie 2022, Curtea Supremă de Justiție a dispus trimiterea sesizării la Curtea Constituțională, în vederea soluționării excepției.

B. Legislația pertinentă

7. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

8. Prevederile relevante ale Legii nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate sunt următoarele:

Articolul 36 Contestarea actului de constatare

„(1) Actele de constatare menționate la art. 34 alin. (1) și (2) pot fi contestate la Curtea de Apel Chișinău, în termen de 30 de zile de la emitere, de către persoana supusă controlului, de către autorul sesizării sau de către persoanele menționate la art. 33 alin. (4) și (5), afectate nemijlocit de acesta.

(2) **Dacă admite recursul împotriva hotărârii Curții de Apel Chișinău, Curtea Supremă de Justiție nu poate trimite cauza la rejudecare.”**

9. Prevederile relevante ale Codului administrativ, adoptat prin Legea nr. 116 din 19 iulie 2018, sunt următoarele:

Articolul 244 Recursul împotriva hotărârilor și deciziilor curții de apel

„[...]”

(2) Pentru procedura de recurs se aplică corespunzător prevederile cap. III din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva.”

Articolul 247 Procedura scrisă

„Curtea Supremă de Justiție examinează și soluționează recursul fără ședință de judecată. Dacă consideră necesar, Curtea Supremă de Justiție poate decide citarea participanților la proces.”

Articolul 248 Deciziile instanței de recurs

„(1) Examinând recursul, Curtea Supremă de Justiție adoptă una dintre următoarele decizii:

- a) respinge recursul;
 - b) casează parțial decizia instanței de apel și emite o altă decizie în partea casată;
 - c) casează integral decizia instanței de apel și emite o nouă decizie;
 - d) casează integral decizia instanței de apel și restituie cauza instanței de apel dacă, în baza limitelor stabilite de lege ale examinării recursului, nu poate adopta o soluție finală în acest caz.
- [...].”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorilor excepției de neconstituționalitate

10. Autorii susțin că norma contestată nu-i permite Curții Supreme de Justiție să trimită cauzele la rejudecare în situația admiterii recursurilor formulate împotriva hotărârilor Curții de Apel Chișinău prin care se soluționează contestațiile depuse împotriva actelor de constatare ale Autorității Naționale de Integritate. Astfel, în cazul în care Curtea de Apel Chișinău anulează un act de constatare din motive procedurale, Curtea Supremă de Justiție nu ar putea efectua un control deplin al legalității hotărârii atacate. De asemenea, norma contestată ar priva părțile de dreptul la soluționarea cauzei cu respectarea dublului grad de jurisdicție.

11. De asemenea, autorii sesizării au menționat că norma contestată ar fi contrară normelor de tehnică legislativă, pentru că justițiabilii nu cunosc cu certitudine care sunt competențele Curții Supreme de Justiție (cele prevăzute de norma contestată sau cele reglementate de articolul 248 din Codul administrativ).

12. Autorii excepției au menționat că norma contestată este contrară articolului 20 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

13. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

14. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, ține de competența Curții Constituționale.

15. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată din oficiu de judecătorii care examinează cauza. Astfel, sesizarea este formulată de subiectele cărora li s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin.(1) literele a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr.2 din 9 februarie 2016.

16. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie articolul 36 alin. (2) din Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, potrivit cărora, în cazul admiterii recursului împotriva hotărârii Curții de Apel Chișinău, Curtea Supremă de Justiție nu poate trimite cauza la

rejudecare. Prevederile în discuție nu au constituit anterior obiect al controlului de constituționalitate.

17. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză care are ca obiect un recurs formulat de Autoritatea Națională de Integritate împotriva unei hotărâri a Curții de Apel Chișinău prin care a fost anulat un act de constatare emis de Autoritatea Națională de Integritate. Astfel, Curtea admite că instanța de judecată ar putea aplica prevederile contestate în cauza pe care o examinează.

18. Autorii excepției au susținut că norma contestată este contrară articolului 20 [*accesul liber la justiție*] din Constituție, pentru că nu-i permite Curții Supreme de Justiție să trimită cauza la rejudecare în cazul admiterii recursurilor formulate împotriva hotărârilor Curții de Apel Chișinău prin care se soluționează contestațiile depuse împotriva actelor de constatare ale Autorității Naționale de Integritate. Potrivit autorilor, această soluție legislativă ar priva Curtea Supremă de Justiție de posibilitatea exercitării unei jurisdicții depline și nu respectă dreptul părților în proces la un dublu grad de jurisdicție.

19. Potrivit jurisprudenței Curții Europene, de regulă, este inerent conceptului de control judecătoresc ca, în eventualitatea admiterii unui recurs, instanța de control să aibă competența de a casa decizia contestată și fie să pronunțe o nouă decizie, fie să trimită cauza la rejudecare aceluiași organ sau unui organ diferit (a se vedea *Ramos Nunes de Carvalho e Sá v. Portugalia* [MC], 6 noiembrie 2018, § 184 și jurisprudența citată acolo).

20. Astfel, Curtea nu poate identifica vreo problemă de constituționalitate în faptul că Curtea Supremă de Justiție nu are competența de a trimite cauza la rejudecare, ci doar să pronunțe o nouă hotărâre în cazul admiterii recursului formulat împotriva hotărârii Curții de Apel Chișinău prin care s-a soluționat o contestație împotriva unui act de constatare al Autorității Naționale de Integritate. De altfel, Curtea observă că prevederile Codului administrativ pun la dispoziția Curții Supreme de Justiție mecanisme pentru a putea pronunța o nouă hotărâre. De exemplu, potrivit articolului 247 din Codul administrativ, dacă consideră necesar, Curtea Supremă de Justiție poate decide citarea participanților la proces, iar potrivit articolului 244 alin. (2) din Codul administrativ, pentru procedura de recurs se aplică în mod corespunzător prevederile capitolului care reglementează procedura apelului, dacă din capitolul referitor la recurs nu rezultă altceva. De asemenea, potrivit articolului 194 din același Cod, în procedura de examinare a recursurilor împotriva încheierilor judecătorești se soluționează din oficiu probleme de fapt și de drept (alin. (1)); în procedura de examinare a cererilor de recurs, hotărârile și deciziile contestate se examinează din oficiu în privința existenței greșelilor procedurale și a aplicării corecte a dreptului material (alin. (2)).

21. Curtea notează că în jurisprudența sa a reținut că nici Constituția, nici Convenția Europeană a Drepturilor Omului nu reglementează dreptul la exercitarea căilor de atac în toate procedurile judecătorești. Sub acest aspect, articolul 119 din Constituție stabilește că împotriva hotărârilor judecătorești părțile interesate pot exercita căile de atac „în condițiile legii”. Dreptul la un dublu grad de jurisdicție, garantat de articolul 2 § 1 din Protocolul nr. 7 la

Convenția Europeană, se referă doar la unele cazuri din materia penală. Curtea reiterează că acest drept se realizează în condițiile legii și, prin urmare, ține de competența legislatorului să instituie numărul căilor de atac și condițiile în care acestea pot fi exercitate, cu respectarea prevederilor Constituției (a se vedea DCC nr. 32 din 25 martie 2021, § 38; DCC nr. 74 din 16 iunie 2022, §§ 20-21).

22. Cu privire la argumentul potrivit căruia justițiabilii nu cunosc cu certitudine care sunt competențele Curții Supreme de Justiție în procedura examinării recursului împotriva hotărârilor Curții de Apel Chișinău prin care se soluționează contestațiile depuse împotriva actelor de constatare ale Autorității Naționale de Integritate (cele prevăzute de norma contestată sau cele reglementate de articolul 248 din Codul administrativ), Curtea reiterează că nu posedă competența de a rezolva, *per se*, conflictele de norme infraconstituționale, aceste conflicte fiind de resortul judecătorilor de drept comun (a se vedea HCC nr. 20 din 26 septembrie 2019, § 30; DCC nr. 81 din 3 iunie 2021, § 31).

23. Având în vedere cele menționate, Curtea nu poate constata incidența articolului 20 din Constituție în această cauză.

24. Prin urmare, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 36 alin. (2) din Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, ridicată din oficiu de dna Tamara Chișca-Doneva, dna Nina Vascan, dl Nicolae Craiu, dna Aliona Miron și dna Ala Cobăneanu, judecători la Curtea Supremă de Justiție, în cadrul dosarului nr. 3ra-694/2022.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

*Chișinău, 6 iulie 2023
DCC nr. 71
Dosarul nr. 4g/2023*